

RESULTATEN VAN DE ENQUETE 'GELOVEN IN BENNEKOM'

- eerste wijk -

Inleiding

De enquête waarvan de resultaten hier gepresenteerd worden, is georganiseerd door de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Vrije Evangelische Gemeente van Bennekom. Het afnemen van de enquête vond plaats door leden van deze gemeenten en daarnaast ook door leden van de Nederlands-Hervormde wijkgemeente 1.

Doel van deze activiteit is ten eerste het in kaart brengen van de gedachten van Bennekommers over zaken rond het Christelijk geloof, om daardoor kerkelijke activiteiten (prediking, catechese, pastoraat, evangelisatie) te verbeteren en beter te richten. Ten tweede ontstaat door het afnemen van een enquête de mogelijkheid in contact te komen met mensen die graag over het onderwerp willen doorspreken.

De rapportages van de enquêtes zijn wijksgewijs geordend. In de eerste wijk is vanaf september 1992 tot november 1993 geënquêteerd. Het gaat om de wijk die omsloten wordt door de Achterstraat, de Molenstraat, de Commandeursweg en de Kierkamperweg.

Op 142 van de 377 adressen kon een enquête worden afgenomen, een respons van 38%. In totaal ging het op deze adressen om 155 personen (in het vervolg van deze rapportage is dit aantal het uitgangspunt en dus op 100% gesteld).

Op 62% van de adressen was er geen belangstelling of gelegenheid om mee te doen, of er werd driemaal niemand thuis aangetroffen. De redenen hiervoor zijn meestal niet bekend; soms bleek men geen interesse in de kerk of God te hebben, maar de indruk bestaat dat een aanzienlijk deel lid is van de Rooms-Katholieke of Nederlands-Hervormde Kerk.

Naar aanleiding van de enquêtevragen zijn vrij veel gesprekken gevoerd. Met name voor veel randkerkelijken bleek dit zinvol en wenselijk. Opvallend was dat er met name bij randkerkelijken en voormalige kerkleden veel 'oud zeer' zit ten opzichte van de kerken: men voelt zich vaak in de steek gelaten op zelfs onbehoorlijk behandeld. Zie daarvoor ook de antwoorden bij vraag 4.

Hoewel de respons op zich hoog te noemen is, kan niet zonder meer gesproken worden van een representatieve steekproef. Het ligt in de lijn der verwachting dat mensen die geïnteresseerd zijn in geloven, eerder zullen meedoen met een enquête over dit onderwerp dan degenen die daar niet in geïnteresseerd zijn. De onderstaande resultaten moeten dus wel in dit licht worden gezien.

Resultaten

1. Kerklidmaatschap en kerkbezoek

Het grootste gedeelte van de ondervraagden (77%) bleek lid te zijn van een kerkgenootschap. Van de 23% onkerkelijken is een kwart wel vroeger kerklid te geweest. Zie tabel 1.

De verdeling over de kerkgenootschappen is een goede afspiegeling van de Bennekomse verhoudingen: 9% is Rooms-Katholiek, 31% is Nederlands Hervormd¹, 21% is lid van de Gereformeerde Kerken in Nederland, 11% is lid van een kleinere Gereformeerde Kerk (Christelijke Gereformeerde Kerken, Gereformeerde Gemeenten, Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en Nederlands Gereformeerde Kerken), 3% is evangelisch en 3% lid van een andersoortige kerk.

Van de ondervraagden behoort, ondanks het landelijk gezien hoge percentage kerkleden, slechts 50% tot de 'trouwe' kerkgangers (een- of tweemaal per zondag naar de kerk).

Bij de grote kerkgenootschappen bleek de grootste variatie te bestaan in regelmaat van kerkgang. Slechts een kwart van de Rooms-Katholieken gaat wekelijks naar de kerk. Bij de Hervormden is dat ruim de helft en bij de Gereformeerden ongeveer tweederde. Van de 'trouwe' Hervormde en Gereformeerde kerkgangers gaat overigens slechts de helft tweemaal per zondag naar de kerk. Bij de overige Gereformeerde kerken blijkt iedereen tweemaal

---

¹ Ten tijde van de enquête in deze wijk waren de Nederlands-Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk nog niet gefuseerd tot de Protestantse Kerk in Nederland.

per zondag naar de kerk te gaan; bij de evangelischen is dat minimaal eens per zondag. Dus hoewel getalsmatig de kerkgangers nog steeds in merendeel afkomstig zijn uit de grote kerken, is de participatie bij de kleine kerken het grootst.

De 'trouwe' kerkgangers blijken wat oververtegenwoordigd te zijn onder de ouderen, maar de verschillen tussen de leeftijdsgroepen zijn niet opvallend. Jongeren onder de twintig zijn overigens maar weinig geënquêteerd, dus uitspraken over deze groep zijn statistisch niet verantwoord.

Van de mensen die vroeger wel lid waren van een kerk, maar nu niet meer, blijkt het grootste gedeelte zelden of nooit meer in de kerk te komen. Van hen die nooit lid van een kerk zijn geweest, geldt dit eveneens. Opvallend is de uitzondering van 1% die nooit kerklid is geweest maar wel wekelijks in een kerk komt.

Tabel 1: Kerklidmaatschap en kerkbezoek

kerklidmaatschap	kerkbezoek				totaal
	een- tot tweemaal per zondag	een- tot tweemaal per maand	zelden	nooit	
thans kerklid					
Rooms-Katholiek:	2%	3%	3%	1%	9%
Nederlands Hervormd:	17%	3%	6%	5%	31%
Gereformeerd (syn.):	15%	5%	1%	0%	21%
overig Gereformeerd:	11%	0%	0%	0%	11%
evangelisch:	3%	0%	0%	0%	3%
overig:	1%	1%	1%	0%	3%
- sub totaal:	50%	10%	12%	6%	77%
vroeger kerklid					
Rooms-Katholiek:	0%	0%	1%	1%	2%
Nederlands Hervormd:	0%	1%	0%	2%	3%
Gereformeerd (syn.):	0%	0%	1%	1%	1%
overig:	0%	0%	0%	1%	1%
- sub totaal:	0%	1%	2%	4%	6%
nooit lid geweest:	1%	0%	5%	10%	16%
- totaal:	51%	11%	19%	19%	100%

Op de vraag waarom men naar de kerk gaat, bleek de overgrote meerderheid (70% van de kerkgangers) dit te doen vanuit de behoefte om uit de bijbel (Gods Woord) te horen, om meer over God te horen, en omdat ze er steun uit putten. Een kleine groep (20%) gaf aan naar de kerk te gaan zodat de kinderen ook wat van het christelijk geloof af zouden weten.

De redenen om niet naar de kerk te gaan, varieerden sterker. Het meest gegeven antwoord is "omdat ik niet geloof" (22% van degenen die niet naar de kerk gaan). Daarnaast gaf 16% van hen te kennen er geen behoefte toe te voelen. Een groep van 22% had een andere duidelijke reden om niet naar de kerk te gaan: zij waren teleurgesteld in de kerk of het christelijk geloof, de prediking werd niet actueel, te oppervlakkig of niet boeiend gevonden. Ook vond men de kerkdiensten niet gezellig.

2. Bijbelbezit en bijbelgebruik

Bijna iedereen bleek in het bezit te zijn van een bijbel: 93% van de ondervraagden (zie tabel 2).

Van de 7% die geen bijbel bezit, is het grootste gedeelte geen lid van een kerk (degenen die wel kerklid zijn, zijn Rooms-Katholiek).

Ruim de helft van hen die een bijbel bezitten, bleek er ook dagelijks in te lezen, terwijl 8% zei regelmatig bijbel te lezen. De overige ondervraagden gebruikten hun bijbel weinig (21%) tot nooit (12%).

Het patroon van het bijbelgebruik vertoont daarmee een sterke overeenkomst met dat van de kerkgang.

Tabel 2: Bijbelbezit en -gebruik

Bijbel in bezit

- wordt dagelijks gebruikt:	48%
- wordt regelmatig gebruikt:	8%
- wordt weinig gebruikt:	21%
- wordt nooit gebruikt:	12%
- onbekend:	1%
<i>totaal:</i>	<i>93%</i>

Geen bijbel in bezit: 7%

De belangrijkste reden om de bijbel te lezen, was om opgebouwd te worden in het geloof; dit antwoord werd gegeven door 60% van de bijbellezers. Ook werd veel nadruk gelegd op het feit dat de bijbel het Woord van God is en dat het daarom noodzakelijk is zich daarin te verdiepen (11% van de bijbellezers). Een aanzienlijke groep binnen de bijbellezers (14%) las de bijbel vanuit geschiedkundige interesse of omdat het christendom een belangrijk aspect vormt van onze westerse cultuur. Een kleinere groep (9%) leest de bijbel vanwege de opvoeding van de kinderen, iets wat ook bij de kerkgang al werd opgemerkt.

Er was weinig overeenstemming over waarom je de bijbel niet zou lezen. Het meest gegeven antwoord was "geen interesse" / "geen behoefte" (27% van degenen die de bijbel niet lezen). De één na belangrijkste reden was tijdgebrek (16% van degenen die de bijbel niet lezen). Anderen vonden de bijbel weinig zeggend, te moeilijk, niet spannend genoeg, teveel ruige verhalen bevattend, of ronduit fout. Ook waren er enkelen die hem "uit hadden". Er bleek ook een groep te zijn die misschien wel geïnteresseerd was, maar bij wie het er niet van kwam.

3. Opvattingen over God

Het derde onderdeel van de vragenlijst betreft opvattingen over God. De vragen zijn van heel algemeen, ruimte latend voor een eventueel heel vaag godsbeeld, tot specifiek handelend over een aantal kernpunten uit de leer van de kerk.

Geloof in God

In eerste instantie werd direkt begonnen met de vraag: "geloof u in de God van de bijbel?" Hierop gaf 75% van de 107 ondervraagden een bevestigend antwoord. Ruim 20% gaf een ontkennend antwoord (en de rest wist het niet). De laatste 47 ondervraagden kregen eerst een andere vraag voorgelegd: "geloof u in een God of goddelijke macht?". In tabel 3 zijn de resultaten van deze tweede groep weergegeven. Daaruit blijkt dat van deze tweede groep 89% in een God of goddelijke macht gelooft, maar dat een kwart van hen niet of niet met zekerheid in de God van de bijbel gelooft.

Tabel 3: geloof in God

<i>geloof u in een God?</i>	<i>geloof u in de God van de bijbel?</i>			<i>totaal</i>
	ja	nee	weet niet / geen mening	
ja:	68%	9%	13%	89%
nee:	0%	9%	0%	9%
weet niet / geen mening:	0%	0%	2%	2%
<i>totaal:</i>	<i>68%</i>	<i>17%</i>	<i>15%</i>	<i>100%</i>

De tweede vraag is aan allen gesteld, en de combinatie van de resultaten van de eerste en tweede groep samen, levert het volgende beeld op: 70% gelooft in God zoals Hij in de bijbel beschreven wordt. In een andere God of goddelijke macht gelooft 6%; 16% gelooft daar niet in en 4% weet het niet. Opmerkelijk is dat er in deze wijk dus grotendeels gekozen wordt voor óf een bijbels godsbeeld óf geen geloof. De uitkomsten hebben een sterke parallel met die van het kerklidmaatschap.

Jezus Christus

Op de vraag "wie is of was Jezus Christus volgens u?" kwam een grote variatie aan antwoorden. De antwoorden op de vervolgvraag: "wat betekent Jezus Christus voor u persoonlijk?" zijn in tabel 4 gecombineerd met de antwoorden op de vragen "gelooft u dat Jezus Christus voor uw zonden is gestorven?" en "gelooft u dat Jezus Christus is opgestaan uit de dood en nu nog leeft?".

Uit de tabel blijkt dat 37% Jezus allereerst Verlosser of Middelaar noemt; 15% noemt Hem allereerst Zoon van God. Van de ondervraagden geeft 10% een ander antwoord dat 'bijbels' genoemd kan worden: God, steun, vriend en dergelijke. In totaal geeft 62% een antwoord in bijbelse bewoordingen.

De uitkomsten zijn vrij vergelijkbaar met de eerste vraag (niet in de tabel opgenomen), zij het dat daarop vaker 'Zoon van God' werd geantwoord dan 'Verlosser'.

Van de geënquêteerden noemt 9% Jezus een voorbeeld.

Voor een vrij aanzienlijke groep, 29%, heeft Jezus weinig of geen persoonlijke betekenis. Daaronder vallen ook mensen die onderschrijven dat Jezus een historisch persoon is, eventueel met goede kwaliteiten. Dit percentage is iets hoger dan het percentage onkerkelijken (23%).

66% gelooft dat Jezus voor onze zonden is gestorven; 21% gelooft dat niet en 13% weet het niet. Uit de tabel blijkt dat ook de helft van degenen die Jezus een voorbeeld noemen en een klein deel van degenen die eerst 'weet ik niet' antwoorden, toch ook geloven dat Jezus hun Verlosser is. Daarentegen is het vrij uitzonderlijk dat mensen die in Jezus als Zoon van God geloven, niet geloven in zijn Verlosser-zijn.

Hetzelfde beeld zien we bij de vraag of Jezus is opgestaan uit de dood en nu nog leeft: 66% gelooft daar in, 24% niet en 10% weet het niet. Voor sommigen blijkt het moeilijker om in de opstanding te geloven dan in de verlossing.

Tabel 4: persoonlijke betekenis van Jezus

persoonlijke betekenis van Jezus	Jezus voor uw zonden gestorven?			is Jezus opgestaan en leeft Hij nog?			totaal
	ja	nee	weet niet / geen mening	ja	nee	weet niet / geen mening	
Verlosser / Middelaar	36%	0%	1%	35%	0%	1%	37%
Zoon van God	14%	1%	1%	14%	1%	1%	15%
overige 'bijbelse' antwoorden	8%	1%	1%	8%	1%	1%	10%
voorbeeld	5%	3%	1%	5%	2%	2%	9%
weinig of niets / weet niet	3%	17%	8%	3%	21%	6%	29%
<i>totaal:</i>	<i>66%</i>	<i>21%</i>	<i>13%</i>	<i>66%</i>	<i>24%</i>	<i>10%</i>	<i>100%</i>

4. Opvattingen over christenen

Het laatste deel van de enquête ging over christenen. Allereerst werd gevraagd naar een definitie van een christen. Het gaat daarbij niet om een algemeen aanvaarde definitie maar om de persoonlijke opvatting van de ondervraagden. Bijna de helft van de ondervraagden (43%) antwoordt met: 'iemand die gelooft in God' of 'iemand die gelooft in Jezus'. Voor 36% is juist het gedrag van een mens bepalend of hij/zij een christen is ('goed mens zijn'). Andere antwoorden zijn: 'kerklid', maar ook: 'niet alle kerkleden zijn christenen', 'christenen zijn niet anders

dan alle andere mensen', of zelfs 'iedereen is christen'.

Opmerkelijk is dat op de vraag "hoe zou een christen moeten zijn?" door vrijwel iedereen de nadruk werd gelegd op het tot uiting laten komen van de christelijke boodschap in het dagelijks leven. Dit wordt in meer of minder specifiek christelijke termen benoemd: van 'navolgen van Christus' of 'heilig zijn' tot 'eerlijk zijn' of 'goed zijn voor de naaste'. Kennelijk valt er op dit punt wel wat te verbeteren. Dat bleek ook uit verschillende gesprekken: vaak wordt er een kloof bespeurd tussen de zondag (de belijdenis) en de maandag (het dagelijks leven). Veel mensen noemen dit als reden voor het on- of randkerkelijk zijn.

Tot slot is gevraagd hoe men denkt dat iemand christen kan worden. De helft (49%) legt verband met een persoonlijke keuze of gebeurtenis. De nadruk kan daarbij liggen op activiteit van de kant van God (verlost worden, door Woord en Geest) of van de kant van de mens (geloven, overgeven aan God). Een minderheid (25%) noemt de menselijke middelen als eerste: opvoeding (14%) en in contact komen met het evangelie of met Jezus via kerk, media of evangelisatie (11%). De overigen hadden hierover geen gedachten (of konden zich niet voorstellen dat iemand christen wordt).